

คำนิยาม

นี่คือหนังสือชี้แนวทางเลี้ยงลูกและแนวทางจัดการศึกษาแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเติบโตเต็มศักยภาพ ภายใต้ผลการวิจัยที่ชี้ว่า ทั้งความฉลาด (ไอคิว) หรือคุณสมบัติด้านปัญญา (cognitive capacity) และลักษณะนิสัย (non-cognitive capacity) เป็นสิ่งที่ฝึกได้ และความสำเร็จในชีวิตคนเรา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดเท่านั้น แต่ยังขึ้นกับลักษณะนิสัยด้วย โดยที่มีผลงานวิจัยหลายชิ้นชี้ว่า “โลกทัศน์พรแสวง” (developmental paradigm) ช่วยจุดไฟความมุ่งมั่น ความใฝ่รู้ และการฝึกฝนตนเองด้านลักษณะนิสัย และด้านสติปัญญา ในขณะที่ “โลกทัศน์พรสวรรค์” (fixed paradigm) ก่อผลไปในทางตรงกันข้าม ดังที่ผมเคยเขียนบันทึกเรื่องโลกทัศน์ทั้งสองแบบนี้ ไว้ที่ www.gotoknow.org/posts/549463

ในเรื่อง “โลกทัศน์พรแสวง” นั้น ผู้แปลเรียกว่า “กลุ่มความคิดเติบโต” โดยอ้างถึงงานวิจัยของ แครอล ดเว็ค (Carol Dweck) ซึ่งหมายความว่า สติปัญญา (ความฉลาด) ลักษณะนิสัย และชะตาชีวิต เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้โดยการฝึกฝนเรียนรู้ของตนเอง ส่วน “โลกทัศน์พรสวรรค์” นั้นผู้แปลเรียกว่า “กลุ่มความคิดจำกัด” เป็นกลุ่มความคิดหรือโลกทัศน์ที่นำไปสู่ความท้อถอย ขาดความมุ่งมั่น

ผู้เขียนคือ พอล ทัฟ (Paul Tough) เขียนหนังสือเล่มนี้แบบ “ไตรสิกขา” คือค้นคว้าเรียนรู้จาก 3 แหล่ง ได้แก่ (1) ไตรตรงทบทวนจากประสบการณ์ตรงของตนเอง (2) ศึกษาค้นคว้าจากผลงานวิจัยและประวัติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และ (3) เข้าไปสังเกตการณ์ตามโรงเรียน

ในห้องเรียน ศึกษาชีวิตจริงของเด็กโดยตรง แล้วนำมาเขียนแบบเรื่องเล่า หรือนวนิยายที่มีตัวละครเอกเป็นตอนๆ เป็นหนังสือที่มีชีวิตชีวา เดินเรื่อง ด้วย “เรื่องราว” ไม่ใช่ด้วยหลักทฤษฎี เป็นวิธีการเขียนแบบเปิดโอกาสให้ ผู้อ่านตีความจับหลักการเอง

พอล ทัฟ นำเรื่องราวความผิดพลาดของตนเองมาทำกระบวนการ ทบทวนไตร่ตรอง (reflection) เพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตและวิถีคิดของเด็กหนุ่มวัย 18 ปีที่ตัดสินใจลาออกจากมหาวิทยาลัยกลางคืน เป็นตัวอย่าง ของการเรียนรู้จากความผิดพลาดในชีวิตของตนเองและนำมาแบ่งปันแก่ ผู้อ่าน ว่าแม้จะมีงานวิจัยระบุว่า การเรียนไม่จบมหาวิทยาลัยเป็นตัวบ่งชี้ ทักษะทางพฤติกรรมที่ต่ำกว่ามาตรฐาน เช่น ความเหลวไหล ความ ย่อท้อ หรือทักษะการวางแผนไม่ดี ทว่าก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่เรียนไม่จบ แต่ประสบความสำเร็จในชีวิต หนึ่งในนั้นคือ สตีฟ จ๊อบส์ ในขณะเดียวกัน คนที่มีสติปัญญาดีแต่หย่อนด้านลักษณะนิสัย 5 ด้าน ได้แก่ สำนึกผิดชอบ ชั่วดี ความมูมามะ ความหย่นตัว ความไม่ย่อท้อ และการมองโลกในแง่ดี ก็ประสบความสำเร็จล้มเหลวไปไม่ถึงฝันได้เช่นกัน

ผมขอเพิ่มลักษณะนิสัยด้านที่ 6 คือทักษะด้านการควบคุมตนเอง ให้สามารถรอคอย “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน” ซึ่งที่จริงเรื่องราวของ เคอونا เลอร์มา เด็กสาวผู้มีบาดแผลฉกรรจ์ในวัยเด็กแต่กลับพลิกเปลี่ยนชะตา ชีวิตจากหน้ามือเป็นหลังมือ ที่เล่าไว้ในหนังสือเล่มนี้ชัดเจนมากในการ พัฒนาความสามารถบังคับใจตนเองให้อดทนรอคอยสิ่งที่ดีกว่าในชีวิตได้ ทฤษฎีเกี่ยวกับการรอคอยมาจากผลงานวิจัยก้องโลกที่เรียกกันว่า “การ ทดลองมาร์ชเมลโลว์” โดย วอลเตอร์ มิชเชล (Walter Mischel) ซึ่งเป็น เรื่องของ “กระบวนการรู้คิด” หรือความยับยั้งชั่งใจ หรือทักษะควบคุม บังคับใจตนเอง (executive function) ที่ผมเคยเขียนบันทึกแลกเปลี่ยน เรียนรู้ที่ <http://www.gotoknow.org/posts/463212> และ <http://www.gotoknow.org/posts?tag=ef>

ที่จริงหนังสือเล่มนี้เอ่ยถึงชุดลักษณะนิสัยที่ดีหลายชุดที่ใช้ใน

สถานการณ์ต่างกัน อาทิ ชุด “หลักความเป็นผู้นำ 5 ข้อ” ได้แก่ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความหยุนตัว ความทะเยอทะยาน ความเป็นมืออาชีพ และความซื่อสัตย์ ชุด “ทักษะวิชาการทางพฤติกรรม” ได้แก่ ทักษะในการเรียน นิสัยการทำงาน การบริหารเวลา พฤติกรรมขอความช่วยเหลือ และทักษะการแก้ปัญหาทางสังคมและวิชาการ ชุด “นิสัยที่ดีสำหรับวัยรุ่น” ได้แก่ ขยัน กระตือรือร้น ควบคุมตนเองได้ มีแรงจูงใจไปสู่ความสำเร็จ มีแรงผลักดันสู่เป้าหมาย ชุด “คุณสมบัติเด่น 7 ข้อที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจและความสำเร็จในชีวิต” ได้แก่ ความมูมานะ การควบคุมตนเอง ความกระตือรือร้น การเข้าสังคม ความกตัญญู การมองโลกในแง่ดี และความสงสัยใคร่รู้ ชุด “ความแข็งแกร่งของลักษณะนิสัย” ได้แก่ สำนึกผิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบ การไม่แพ้ฝัน ความมุ่งมั่น และความขยันหมั่นเพียร ชุด “บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ” ได้แก่ ความสุภาพอ่อนโยน การเข้ากับคนง่าย ความมั่นคงทางอารมณ์ การเปิดรับประสบการณ์ และสำนึกผิดชอบชั่วดี ชุด “เครื่องมือสู่ความสำเร็จ” ได้แก่ แรงจูงใจ และความมุ่งมั่น ชุด “ความแข็งแกร่งของลักษณะนิสัย 24 ข้อ” ของเซลิคแมนและปีเตอร์สัน เช่น ความกล้าหาญ ความเป็นพลเมืองดี ความยุติธรรม ความเฉลียวฉลาด ความซื่อสัตย์ ความรัก อารมณ์ขัน ความกระตือรือร้น สุนทรียภาพ ความสามารถในการเข้าสังคม ความเมตตา ความกตัญญู เป็นต้น

ผู้นำในการคัดค้าน “สมมติฐานทางปัญญา” (cognitive hypothesis) ต่อความสำเร็จในชีวิตระยะยาวของบุคคล และชักจูงให้หันมาเน้นการปูพื้นฐานพัฒนาลักษณะนิสัย (character) ให้แก่เด็ก ได้แก่ เจมส์ เฮกแมน (Jame Heckman) นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลผู้หันมาทำงานวิจัยด้านการศึกษา และพิสูจน์ให้เห็นว่าความสำเร็จในการเรียนวิชาความรู้ตอนเรียนหนังสือไม่เพียงพอต่อความสำเร็จในชีวิตระยะยาว

หนังสือเล่มนี้สื่อความสำคัญของปัจจัยพื้นฐาน 2 ประการด้านลักษณะนิสัยที่มีต่อความสุขและความสำเร็จในชีวิตระยะยาวของบุคคล

ปัจจัยที่กล่าวมาแล้วคือการปูพื้นฐานทักษะด้านลักษณะนิสัย และปัจจัยประการที่ 2 คือการสร้างความเข้มแข็งของระบบสารเคมีในสมองที่เรียกว่า แกน HPA (Hypothalamus-Pituitary-Adrenal) ไม่ให้หลังสารความเครียด ออกมามากเกินและทำลายพัฒนาการของลักษณะนิสัย การสร้าง ความเข้มแข็งของแกน HPA นี้ทำโดยแม่ (และคนในครอบครัว) ให้ความรักความอบอุ่นในยามที่เด็กวัยทารกและวัยเด็กเล็กเผชิญความเครียด ตามแนว “การ เลี้ยงและจัดแต่งขนของแม่หนู” ซึ่งมนุษย์ทำโดยการกอดรัดและปลอบโยน อันจะช่วยพัฒนา “ความรู้สึกมั่นคงในสัมพันธภาพ” ทำให้เด็กเล็กมี “ความผูกพัน” (attachment) ที่แข็งแรง และแกน HPA เข้มแข็ง

ความรู้เรื่องแกน HPA และความผูกพันได้จากการวิจัยในหนูและ ในคน การวิจัยในหนูทำให้ทราบว่าลูกหนูที่แม่เลียบ่อย (ความผูกพันต่ำ) กับลูกหนูที่แม่เลียบ่อย (ความผูกพันสูง) มีการเปิดปิดสวิตช์ของยีนใน ไฮโปทาลามัสแตกต่างกัน และสภาพเช่นนี้จะจารึกไปตลอดชีวิต เท่ากับว่า หนูที่ความผูกพันต่ำ แกน HPA จะอ่อนแอไปตลอดชีวิต นักวิทยาศาสตร์ ทางสมองมีหลักฐานว่าสมองหนูกับสมองคนมีความคล้ายคลึงกันในเรื่อง แกน HPA และความผูกพัน รวมทั้งผลการวิจัยผ่าตัดสมองคนที่ฆ่าตัวตาย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีเหตุสะเทือนใจในวัยเด็กกับกลุ่มที่ไม่มี เมื่อนำเนื้อสมองมาตรวจหาการเปิดปิดสวิตช์ยีนในไฮโปทาลามัสจะพบว่า กลุ่มที่เผชิญเหตุสะเทือนใจในวัยเด็ก สวิตช์ของยีนควบคุม HPA ถูกปิด ทำให้แกน HPA อ่อนแอ

ความแข็งแรงของแกน HPA ทำให้คนเราอดทนต่อความเครียด โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เกิดความประพฤติชั่วแล่น (impulsive behavior) ซึ่งจะรุนแรงในชีวิต 2 ช่วง คือวัยเด็กเล็กกับวัยรุ่น และช่วงที่ก่อบาดแผล รุนแรงแก่ชีวิตคือช่วงวัยรุ่น

ผลงานวิจัยบอกว่าเวลานี้ในประเทศไทย เด็กที่พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดู มาได้ถึงกว่า 1 ใน 3 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นสภาพที่เด็กได้รับการเลี้ยงดู แบบขาด “ความผูกพัน” แสดงออกเป็นปัญหาความประพฤติในวัยรุ่นที่

ติดยา ติดเกม ตั้งครรภ์ในวัยเรียน และอื่นๆ ความรู้ที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ซึ่งเดินเรื่องด้วยตัวละคร สถานที่ และเรื่องราวในสหรัฐอเมริกาทั้งหมดสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในไทยได้อย่างแน่นอน

เลี้ยงให้รุ่ง ต้องเลี้ยงให้ได้รับความรักความผูกพันเพื่อวางรากฐานความเข้มแข็งของสมองส่วนกำกับลักษณะนิสัย ซึ่งส่วนหนึ่งคือแกน HPA ที่สำคัญการเลี้ยงดูและการศึกษาต้องปลูกฝังฝึกฝนลักษณะนิสัยควบคู่ไปกับการเรียนวิชา โดยยึดถือแนวทางหรือความเชื่อที่ว่า ทั้งสติปัญญา ลักษณะนิสัย และชะตาชีวิตเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ผ่านการฝึกฝนเคี่ยวกรำตนเอง อดทนต่อความยากลำบากในปัจจุบัน เพื่อชีวิตที่ดีในภายหน้า

ผมขอขอบคุณสำนักพิมพ์ openworlds ในการแปลและจัดพิมพ์หนังสืออันทรงคุณค่าเล่มนี้ออกเผยแพร่สู่สังคมไทย

วิจารณ์ พาณิช

ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสยามกัมมาจล

29 กรกฎาคม 2557

How Children Succeed

by

Paul Tough

เลี้ยงให้รุ่ง

แปลโดย

ณพลพร รุจิรวงศ์

บทนำ

ฤดูร้อน ค.ศ. 2009 หลังจากที่เอลลิงตัน ลูกชายผมลืมนตาตุโลกได้ไม่กี่อาทิตย์ ผมใช้เวลาทั้งวันขลุกอยู่ในห้องเรียนเตรียมอนุบาลแห่งหนึ่งในเมืองเล็กๆ แห่งรัฐนิวเจอร์ซีย์ แต่ทั้งสองเหตุการณ์ดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกันหรอกครับ เพราะผมไม่ได้ไปสำรวจห้องเรียน 140 ของโรงเรียนประถมเรดแบงก์ (Red Bank Primary School) ในฐานะคุณพ่อมือใหม่ แต่ไปสังเกตการณ์ในฐานะนักข่าว ห้องเรียนนี้ดูเผินๆ ก็เหมือนห้องเรียนทั่วไป เป็นผนังอิฐสีเหลืองสดใส มีธงชาติอเมริกาตั้งอยู่ข้างไวต์บอร์ด เด็กๆ วัย 4 ขวบต่างง่วนอยู่กับกิจกรรมยอดฮิตของเด็กเล็กอย่างเลโก้ รถบรรทุก ในกระบะทราย หรือจิ๊กซอว์ ผ่านไปหลายชั่วโมงผมถึงเริ่มสังเกตว่าบรรยากาศในห้องเรียน 140 นั้นไม่เหมือนห้องเรียนอื่นๆ ที่ผมเคยเห็น มันมีความผิดปกติบางอย่างที่ชัดเจนและคลุมเครือในเวลาเดียวกัน เริ่มจากเด็กๆ ที่เรียบร้อยและมีระเบียบอย่างเห็นได้ชัด วันนั้นทั้งวันผมไม่เห็นน้ำตาสักหยด ไม่ได้ยินเสียงร้องระงอแง ไม่มีการอาละวาดทะเลาะกัน ทั้งๆ ที่ครูลีโอนาร์โด ครูสาวผมสัมผัสก็ไม่ได้เข้มงวดหรือบังคับให้เด็กอยู่ในความสงบ ไม่มีการดุด่าว่ากล่าว ไม่แจกดาว ไม่ลงโทษให้อยู่คนเดียว และไม่มีคำปลอบใจอย่าง “เคลลีแอนตั้งใจฟังครูดีมากจะ!” อีกเช่นกัน เรียกได้ว่าไม่มีรางวัลตอนทำดี หรือบทลงโทษตอนทำผิดใดๆ ทั้งสิ้น

ห้องเรียน 140 เป็นหลักสูตรใหม่ระดับอนุบาลและเตรียมอนุบาล ชื่อ “เครื่องมือของความคิด” (Tools of the Mind) ที่ออกจะแหกคอกทฤษฎีพัฒนาการเด็กอยู่บ้าง เจ้าของทฤษฎีคือนักการศึกษา 2 คนจากเมือง

เดนเวอร์ การเรียนของเด็กปฐมวัยในสหรัฐอเมริกาทุกวันนี้มักจะมุ่งพัฒนาชุดทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมทางวิชาการ เช่น การเรียนพยัญชนะและตัวเลข ในขณะที่หลักสูตรเครื่องมือของความคิดไม่ได้สนใจความสามารถในการอ่านหรือการคิดเลขมากเท่าไรนัก แต่มุ่งให้เด็ก ๆ พัฒนาทักษะอีกประเภทหนึ่งอันได้แก่ การควบคุมความคิดชั่ววูบ การมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่ทำ ไม่วอกแวกหรือติดอยู่ในกับดักความคิด รวมทั้งการจัดการอารมณ์และการจัดระเบียบความคิด ผู้บุกเบิกหลักสูตรนี้เชื่อว่ากลุ่มทักษะเหล่านี้ในหมวด *การควบคุมตนเอง* ดีกว่าหลักสูตรเก่าที่เน้นการเสริมสร้างทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และเป็นประโยชน์กับนักเรียนตั้งแต่เกรด 1 เป็นต้นไป

นักเรียนในหลักสูตรเครื่องมือของความคิดจะได้เรียนรู้กลยุทธ์เคล็ดลับ และลักษณะนิสัยต่างๆ ที่ช่วยขับเคลื่อนความคิดจิตใจของตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้อง เขาจะได้เรียนรู้การใช้ “คำพูดในใจ” หรือการคุยกับตัวเองในเวลาที่ต้องทำกิจกรรมยากๆ (เช่น เขียนตัวอักษร W) เพื่อช่วยให้จำแต่ละขั้นตอนได้ (พูดว่า ลากเส้นลง ขึ้น ลง ขึ้น ขณะฝึกเขียน) มีการใช้ “สื่อ” ที่เป็นวัตถุจับต้องได้เพื่อช่วยบอกวิธีการทำกิจกรรมแต่ละอย่างจนเสร็จ (ตัวอย่างเช่น ใช้น้ำทราย 2 โบริบ หนึ่งเป็นภาพพิมพ์ปากอีกโบริบเป็นภาพใบหู ผลัดกันชูเป็นเครื่องหมายขณะคนหนึ่งอ่านและอีกคนฟัง) ทุกเช้านักเรียนห้องนี้ต้องกรอก “แผนกิจกรรม” ด้วยการเขียนหรือวาดภาพว่าวันนี้เขาจะเล่นอะไรบ้าง เช่น “วันนี้ผมจะขับรถไฟ” “วันนี้หนูจะพาน้องตุ๊กตาไปชายทะเล” และอีกกิจกรรมที่ต้องทำวันละหลายชั่วโมงคือ “การแสดงบทบาทสมมติ” ตามโจทย์ยาวเหยียดและซับซ้อนซึ่งผู้ออกแบบหลักสูตรเครื่องมือของความคิดเชื่อว่าจะสอนให้เด็ก ๆ รู้จักทำตามกฎกติกาและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ตามธรรมชาติ

ระหว่างที่ผมนั่งมองเด็ก ๆ ในห้องเรียน 140 ผมก็อดคิดถึงเอลลิงตันไม่ได้ เด็กน้อยที่ส่งเสียงป้อแป้สลับกับเรอเอิ๊กอ๊ากและร้องให้จ้าในออพาร์ทเมนต์ห้องเดี่ยวในแมนฮัตตัน ห่างจากโรงเรียนไปทางทิศเหนือ

ราว 30 ไมล์ ผมรู้ว่าผมอยากให้ลูกมีชีวิตที่มีความสุขและประสบความสำเร็จ แต่ผมไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วมันคืออะไรกันแน่ และผมกับภรรยาก็ไม่รู้จะพาเขาไปสู่วัยผู้ใหญ่ได้อย่างไร ผมไม่ใช่ผู้ปกครองคนเดียวที่สับสน วุ่นวายใจ เอลลิงตันเกิดมาในยุคที่พ่อแม่วิตกกังวลเรื่องการเลี้ยงลูกมาก เป็นประวัติการณ์ และความกังวลเหล่านั้นยิ่งรุนแรงขึ้นอีกหลายเท่าตัว ในเมืองใหญ่อย่างมหานครนิวยอร์ก การแย่งชิงให้ลูกเข้าโรงเรียนเตรียมอนุบาลที่หมายปองนั้นดุเดือดพอๆ กับการต่อสู้ในสนามรบ ปรากฏการณ์การแข่งขันเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการนี้เกิดขึ้นทั่วสหรัฐอเมริกา และได้รับการขนานนามโดยนักเศรษฐศาสตร์ 2 คนจากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียว่า การประลองรุ่นเยาว์ (Rug Rat Race) และดูเหมือนว่าฤดูแข่งขันจะเริ่มต้นเร็วขึ้นและเข้มข้นขึ้นทุกปี สองปีก่อนเอลลิงตันเกิด โรงเรียนกวดวิชาคุมอง (Kumon) เปิดตัวในมหานครนิวยอร์กเป็นครั้งแรกเพื่อให้เด็กวัย 2 ขวบซะมัดเข้มมันเรียนพยัญชนะและตัวเลขตลอดช่วงเช้า ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินของโรงเรียนให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ *New York Times* ว่า “สามขวบเป็นวัยที่เหมาะสมที่สุด แต่ถ้าหากว่าเด็กคนไหนเข้าห้องน้ำเองได้ และนั่งอยู่เฉยๆ กับครูคุมองได้ถึง 15 นาที เรากรับเข้าเรียน”

ถึงไม่มีใครพูดออกมาอย่างโจ่งแจ้ง แต่ผมรู้ว่าเอลลิงตันจะเติบโตมาในสังคมที่บูชา “สมมติฐานทางปัญญา” (Cognitive Hypothesis) ที่เชื่อกันว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ หรือความฉลาดประเภทที่วัดกันด้วยการทดสอบวัดระดับสติปัญญา (IQ) นั่นเอง ได้แก่ ความสามารถในการจดจำตัวอักษรและคำศัพท์ การคำนวณ และการสังเกตรูปแบบต่างๆ ส่วนวิธีพัฒนาทักษะเหล่านี้ที่ดีที่สุดคือฝึกฝนบ่อยๆ ตั้งแต่อายุน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ “สมมติฐานทางปัญญา” ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจนเราลืมนึกไปว่าทฤษฎีนี้ค่อนข้างใหม่ และที่จริงแล้วเพิ่งเป็นที่ยอมรับในปี 1994 นี้เอง เมื่อคาร์เนกี คอร์ปอเรชันตีพิมพ์รายงานเกี่ยวกับพัฒนาการทางปัญญาของเด็กในสหรัฐอเมริกา เรื่อง *Starting Points: Meeting the Needs of Our Youngest Children*

(จุดเริ่มต้น: ตอบโจทย์ความต้องการของเด็กเล็ก) ที่สร้างความตื่นตระหนกไปทั่วประเทศ รายงานดังกล่าวระบุว่าเด็ก ๆ ในช่วง 3 ปีแรกนั้นได้รับการกระตุ้นสติปัญญาน้อยเกินไป ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพ่อแม่แยกทางกัน และแม่ออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้เด็ก ๆ ไม่มีความพร้อมในการเรียนเมื่อถึงเกณฑ์เข้าเรียนอนุบาล รวมทั้งมีการแนะนำสินค้าทั้งหมดในท้องตลาดที่ช่วยพัฒนาสมอง “เด็กแรกเกิดถึง 3 ขวบ” ให้แก่พ่อแม่ที่กำลังหวั่นวิตก ทำให้หนังสือ เกม ดีวีดี รวมทั้งวิดีโอชุดเบบี๋ไอน์สไตน์ มียอดขายถล่มทลายหลายพันล้านเหรียญสหรัฐ

รายงานคาร์เนกีและงานศึกษาอีกหลายชิ้นที่ตามมาเมื่อทริพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างยั่งยืน ผู้บัญญัติกฎหมายและเศรษฐกิจปัญญาหลายท่านสรุปว่า เด็กด้อยโอกาสเรียนไม่ทันเพื่อนเพราะไม่ได้รับการพัฒนาทางสติปัญญาตั้งแต่เล็ก นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาก็กยกหลักฐานประกอบว่าเด็กยากจนเรียนอ่อนเพราะไม่ได้ฝึกการใช้ภาษาและคณิตศาสตร์ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน งานศึกษาที่ได้รับการกล่าวขานกันมากที่สุดในกลุ่มนี้ (ที่ผมเคยกล่าวถึงใน *Whatever It Takes* หนังสือเล่มแรกของผม) เป็นผลงานของนักจิตวิทยาเด็ก 2 คนคือ เบ็ตตี ฮาร์ท (Betty Hart) และ ทอดด์ อาร์. ริสลีย์ (Todd R. Risley) ทำขึ้นในทศวรรษ 1980 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างเด็กในเมืองแคนซัสซิตีรวม 42 คนซึ่งมาจากพื้นฐานครอบครัวแตกต่างกันได้แก่ ครอบครัวมีการศึกษา ครอบครัวชนชั้นแรงงาน และครอบครัวที่รับสวัสดิการรัฐ ฮาร์ทและริสลีย์พบว่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กที่ส่งผลให้เด็กเติบโตมาผิดแผกแตกต่างกันนั้นสืบเนื่องมาจากจำนวนคำศัพท์ที่เด็กได้ยินพ่อแม่พูดในชีวิตประจำวัน เมื่ออายุครบ 3 ขวบ เด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาได้ยินคำศัพท์ประมาณ 30 ล้านคำ ส่วนเด็กที่พ่อแม่รับสวัสดิการรัฐนั้นได้ยินเพียง 10 ล้านคำ ฮาร์ทและริสลีย์สรุปว่าข้อจำกัดดังกล่าวอธิบายว่าทำไมเด็กยากจนจึงไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิต

จริงอยู่ สมมติฐานทางปัญญานั้นมีประเด็นน่าสนใจ แต่ช่วงเป็น

มุมมองที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมาอย่างเหลือเชื่อ ว่าการกระทำ *เช่นนี้* ต้องนำไปสู่ผลลัพธ์ *เช่นนั้น* เสมอ เช่น ที่บ้านมีหนังสือน้อยแปลว่าเด็กจะอ่านหนังสือได้ไม่แตกฉาน พ่อแม่ใช้คำศัพท์น้อยแปลว่าลูกจะรู้คำศัพท์ไม่มาก หรือทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ของคู่มือบ่อยๆ แปลว่าจะสอบคณิตศาสตร์ได้คะแนนดี บางครั้งความเชื่อมโยงเช่นนี้ก็ดูตรงตัวจนน่าขัน ฮาร์ดและริสลีย์คำนวณว่า ถ้าเด็กที่โตมาในครอบครัวสวัสดิการรัฐอยากเรียนทันเพื่อนที่มาจากรอบครัวชนชั้นแรงงาน ก็จะต้องเรียนภาษาเพิ่มเติมสัปดาห์ละ 41 ชั่วโมงไม่ขาดไม่เกิน

แต่ในทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะสองสามปีมานี้ การรวมตัวของนักวิชาการจากหลากหลาย อาทิ นักเศรษฐศาสตร์ นักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักประสาทวิทยา ได้เริ่มเสนอหลักฐานที่ทำทนายทฤษฎีสมมติฐานทางปัญญาหลายประการ นักวิชาการกลุ่มนี้กล่าวว่าสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการเด็กไม่ใช่ข้อมูลปริมาณมากเท่าไรที่เราอัดใส่สมองของเด็กในช่วง 2-3 ปีแรก สิ่งสำคัญคือเราสามารถจะช่วยให้เด็กพัฒนาคุณลักษณะที่แตกต่างหลากหลายของตนเองได้หรือไม่ต่างหาก กลุ่มคุณลักษณะเหล่านั้นประกอบด้วย ความมุ่งมั่น การควบคุมตนเอง ความใฝ่รู้ สำนึกผิดชอบชั่วดี ความเข้มแข็ง และความมั่นใจในตัวเอง นักเศรษฐศาสตร์เรียกคุณลักษณะเหล่านี้ว่า ทักษะทางพฤติกรรม (non-cognitive skills) นักจิตวิทยาเรียกว่า ลักษณะเชิงบุคลิกภาพ (personality traits) หรือที่เราๆ เรียกกันว่า ลักษณะนิสัย (character) นั่นเอง

หลักการเบื้องหลังสมมติฐานทางปัญญาที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะยิ่งเริ่ม เร็ว และฝึก *บ่อย* เท่าไรยิ่งดี ใช้ได้กับทักษะบางอย่างเท่านั้น หากคุณอยากชู้ตลูกได้แม่นยำ การฝึกฝนชู้ตลูกบอลลงห่วงวันละ 200 ครั้ง ย่อมเป็นประโยชน์ยิ่งกว่าการชู้ตวันละ 20 ครั้งอยู่แล้ว หากคุณกำลังเรียนเกรด 4 การอ่านหนังสือ 40 เล่มช่วงปิดเทอมย่อมพัฒนาทักษะการอ่านได้มากกว่าการอ่านหนังสือ 4 เล่มแน่นอน ทักษะบางอย่างก็เป็นไปโดยอัตโนมัติ แต่บุคลิกภาพบางอย่างที่ละเอียดอ่อนก็ไม่ได้พัฒนาง่ายเช่นนั้น

เสมอไป การใช้เวลาหลายชั่วโมงฝึกรับมือกับความผิดหวังไม่สามารถช่วยให้เราทำใจได้ดีขึ้น และเด็กที่ไม่ใฝ่รู้ก็ไม่ได้เป็นเพราะเขาเริ่มฝึกความสงสัยใคร่รู้ช้ากว่าคนอื่น ทักษะเหล่านี้ใช้ว่าอยู่ๆ จะมาก็อาจจะไปก็ไป ตลอดสองสามทศวรรษที่ผ่านมา นักจิตวิทยาและนักประสาทวิทยาได้เรียนรู้อย่างมหาศาลว่า ทักษะเหล่านี้เกิดขึ้นและพัฒนาได้อย่างไร และที่แน่ๆ กระบวนการต่างๆ ค่อนข้างแปลกใหม่และลึกลับซับซ้อน

หนังสือเล่มนี้พูดถึงความคิดหนึ่งที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ และเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจทั้งในวงการการศึกษา การแพทย์ วิทยาศาสตร์ ตลอดจนเวทีบรรยายทั่วประเทศและทั่วโลก แนวความคิดใหม่นี้กล่าวว่า ความเชื่อเดิมๆ เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กที่ผ่านมาสองสามทศวรรษนั้น ไม่ถูกต้อง และทำให้เราปลุกฝังทักษะและความสามารถผิดๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังใช้กลยุทธ์ผิดๆ ในการปลุกฝังและสอนสิ่งทักษะเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวนี้ยังไม่สุกงอมพอจะเป็นสำนักคิดใหม่ นักวิจัยต่างๆ ที่ต้องการขยายคลังความรู้นี้ยังต่างคนต่างทำงานในสาขาของตนอยู่ แต่ก็เริ่มมีนักวิทยาศาสตร์และนักการศึกษาโคจรข้ามพรมแดนของสาขาวิชา ความรู้มาพบกันมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้กำลังปะติดปะต่อ ทฤษฎีที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงวิธีการเลี้ยงเด็ก การบริหารโรงเรียน และการสร้างตาข่ายนิรภัยทางสังคมของเราในอนาคต

บุคคลหนึ่งผู้เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายบูรณาการความรู้ใหม่นี้คือ เจมส์ เฮกแมน (James Heckman) นักเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยชิคาโก จากรูปลักษณ์ภายนอกเราดูไม่ออกเลยว่าเฮกแมนจะเป็นผู้นำการล้มล้างทฤษฎีทักษะทางปัญญา เขาเป็นนักวิชาการขนานแท้ สวมแว่นหนาเตอะ กระเป๋าเสื้ออัดแน่นไปด้วยดินสอกด ไอคิวสูงเสียดฟ้า เฮกแมนเติบโตมาในเมืองชิคาโกช่วงทศวรรษ 1940-1950 พ่อทำงานเป็นผู้จัดการระดับกลางของบริษัทบรรจุเนื้อสด พ่อแม่ของเขาไม่มีใครจบปริญญาแต่ทั้งคู่เห็นความฉลาดเกินวัยของเฮกแมน ตอน 8 ขวบ เฮกแมนสามารถ

ท่องศัพท์ในหนังสือ *30 Days to a More Powerful Vocabulary* (สร้างคลังศัพท์ทรงพลังใน 30 วัน) ของฟอได้อย่างรวดเร็ว ฟอ 9 ขวบก็เก็บเงินซื้อหนังสือเล่มใหม่ *Mathematics for the Practical Man* (คณิตศาสตร์ใช้ได้จริง) ที่โฆษณาอยู่บนปกหลังของหนังสือการ์ตูน เฮกแมนโตมาเป็นอัจฉริยะทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมโปรดของเขาคือแก้สมการ งานอดิเรกตอนเป็นวัยรุ่นคือคิดเลขในใจเพื่อแยกตัวประกอบของเลขหลายหลักจนได้จำนวนเฉพาะที่น้อยที่สุด เฮกแมนเล่าให้ฟังว่าสิ่งแรกที่ทำตอนอายุ 16 หลังจากได้รับบัตรประกันสังคมก็คือ แยกตัวประกอบจากหมายเลขบัตร

เฮกแมนเคยเป็นศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ เริ่มสอนที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบียเป็นแห่งแรก ก่อนจะย้ายไปมหาวิทยาลัยชิคาโก ในภายหลัง เฮกแมนได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ปี 2000 จากผลงานของเขาเมื่อทศวรรษ 1970 แวดวงนักเศรษฐศาสตร์รู้จักเฮกแมนดีในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐมิติซึ่งเป็นเศรษฐศาสตร์แขนงย่อยที่วิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ และไม่มีใครเข้าใจนอกจากนักเศรษฐมิติด้วยกัน ผมเคยเข้าไปนั่งฟังเฮกแมนสอนระดับปริญญาโทอยู่หลายครั้ง ผมพยายามตั้งใจเรียน แต่สมการและศัพท์เฉพาะอันน่าพิศวงอย่าง *สมการการผลิตแบบ Leontief* และ *ความยืดหยุ่นของการทดแทนตามแนวคิดของ Hicks-Slutsky* ก็เล่นเอาคนนอกสาขาอย่างผมงงเป็นไก่ตาแตกพานจะฟุบหลับท่าเดียว

แม้ว่าเทคนิคของเฮกแมนจะยากแต่ก็ยังถึง แต่ความสนใจของเขานั้นชัดเจนทีเดียว หลังจากได้รับรางวัลโนเบล เฮกแมนใช้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสะพานในการขยับขยายผลงาน ชื่อเสียง และอิทธิพลของเขาไปยังสาขาวิชาอื่นๆ ที่เขาเคยมีความรู้เพียงน้อยนิดหรือไม่มีเลย รวมถึงสาขาจิตวิทยาบุคลิกภาพ เกษศาสตร์ และพันธุศาสตร์ด้วย [บนชั้นหนังสือที่อัดแน่นในห้องทำงานของเฮกแมนมีหนังสือ *Genetics for Dummies* (พันธุศาสตร์สำหรับมือใหม่) คั่นระหว่างตำราประวัติศาสตร์เศรษฐศาสตร์ 2 เล่ม] ตั้งแต่ปี 2008 เป็นต้นมา เฮกแมนจัดประชุมวิชาการเป็นประจำ ผู้เข้าร่วมมีทั้งนักเศรษฐศาสตร์และนักจิตวิทยาจำนวนพอๆ กัน

และต้องได้รับเชิญจากเฮกแมนเท่านั้น ทุกคนสนใจหาคำตอบว่าทักษะและคุณลักษณะใดบ้างที่นำไปสู่ความสำเร็จ? จะพัฒนาทักษะเหล่านั้นในวัยเด็กได้อย่างไร และเราจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้ดีขึ้นได้อย่างไร

เฮกแมนดูแลนักวิจัยและนักศึกษาระดับปริญญาโท 24 คน ส่วนใหญ่เป็นคนต่างชาติต่างสาขาวิชาโคจรมาพบกันในมหาวิทยาลัยชิคาโก พวกเขาเรียกตัวเองอย่างติดตลกว่า ดินแดนของเฮกแมน (Heckmanland) พวกเขาทำงานร่วมกันหลายโครงการในเวลาเดียวกัน ตอนคุยงานเฮกแมนมักจะกระโดดข้ามจากหัวข้อนี้ไปหัวข้อนั้นอย่างออกรสออกชาติไปเสียทุกเรื่อง ทั้งการวิจัยลิงที่รัฐแมริแลนด์ การวิจัยฝาแฝดในประเทศจีน หรืองานวิจัยเรื่องธรรมชาติที่แท้ของคุณธรรมที่เขาทำร่วมกับนักปรัชญาร่วมสถาบัน (ครั้งหนึ่งในการสนทนากับเฮกแมนผมขอให้เขาอธิบายว่างานวิจัยเรื่องต่างๆ ของเขาเชื่อมโยงกันอย่างไร เมื่อเฮกแมนเดินจากไป ผู้ช่วยของเขาหันมาพูดกับผมว่า “ถ้าได้คำตอบแล้ว บอกด้วยนะคะ”)

การก้าวข้ามสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มายังดินแดนใหม่ๆ นั้นมีที่มาจากงานวิจัยที่เฮกแมนทำเมื่อปลายทศวรรษ 1990 เกี่ยวกับการสอบเทียบวุฒิการศึกษาระดับมัธยมปลายของสหรัฐอเมริกา (General Educational Development) หรือที่รู้จักกันดีว่า GED ซึ่งขณะนั้นกำลังเป็นที่นิยมมากสำหรับคนที่เรียนไม่จบมัธยมปลาย เพื่อให้ได้ประกาศนียบัตรเทียบเท่าวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย GED เคยถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา เพื่อเป็นทางเลือกให้เด็กยากจนหรือชนกลุ่มน้อยที่มักจะต้องออกจากโรงเรียนกลางคันได้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย

สมมติฐานทางปัญญาทำให้ GED เติบโตและแพร่หลาย โดยเชื่อว่าสิ่งที่โรงเรียนสอนและประกาศนียบัตรรับรองคือทักษะทางปัญญา ถ้าเด็กวัยรุ่นมีความรู้และฉลาดพอที่จะเรียนจบระดับมัธยมปลายได้ เขาก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลา *เรียนจนจบ* เพียงแค่สอบวัดระดับความรู้และทักษะที่จำเป็นให้ผ่านก็พอ รัฐก็จะออกประกาศนียบัตรให้ว่าเรียนจบมัธยมปลาย

ตามเกณฑ์โดยถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมเข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย หรือการศึกษาชั้นสูงอื่นๆ เทียบเท่านักเรียนที่จบตามหลักสูตรมาตรฐาน นับเป็นความคิดที่น่าสนใจมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กวัยรุ่นหนุ่มสาวที่ ทนเรียนในโรงเรียนไม่ไหว การสอบ GED จึงแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่เริ่มขึ้นในทศวรรษ 1950 และได้รับความนิยมสูงสุดในปี 2001 มี เยาวชนเข้าสอบกว่า 1 ล้านคน และ 1 ใน 5 ของนักเรียนใหม่ที่ “จบการ ศึกษา” ระดับมัธยมปลายมาจากการสอบเทียบวุฒิ GED (สถิติปัจจุบัน ราว 1 ใน 7 คน)

เฮกแมนต้องการสำรวจว่าเยาวชนที่ได้รับการรับรองจาก GED มีความพร้อมในการเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยเท่าไรนักเรียนคนอื่นจริง หรือไม่ เขาวิเคราะห์ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ระดับประเทศอยู่สองสามแห่ง และพบว่าสมมติฐานนั้นเป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือนักเรียนที่ถือ ใบรับรองจาก GED กับนักเรียนที่จบตามหลักสูตรมาตรฐานในทุกๆ ด้าน ได้คะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ใกล้เคียงกัน รวมถึงคะแนนความฉลาดทาง สติปัญญา (IQ) ด้วย แต่เมื่อเฮกแมนวิเคราะห์เส้นทางการศึกษาต่อใน ระดับมหาวิทยาลัยก็พบว่านักเรียน GED ผู้ที่จบตามหลักสูตร มาตรฐาน *ไม่ได้เลย* ตอนนักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุ 22 ปี เฮกแมนพบว่า นักเรียน GED ที่เรียนจบมหาวิทยาลัยภายใน 4 ปี หรือสำเร็จการศึกษา ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น ในขณะที่นักเรียนที่จบ ตามหลักสูตรมาตรฐานมีถึงร้อยละ 46 อันที่จริงแล้วเฮกแมนยังพบว่า เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดขนาดของเด็กอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น รายได้ต่อปี อัตรา การว่างงาน อัตราการหย่าร้าง และการใช้ยาเสพติดด้วยแล้ว ประวัติของ นักเรียน GED นั้นไม่ต่างจากคนที่เรียนไม่จบเลย ถึงแม้จะมีใบรับรองที่ น่าเชื่อถือและได้ชื่อว่าฉลาดกว่าก็ตาม

ผลสรุปของเฮกแมนถือว่ามีประโยชน์มากต่อการกำหนดนโยบาย แต่ก็ต้องยอมรับว่าน่าสะเทือนใจ เพราะดูเหมือนว่าการสอบ GED ไม่มี คุณค่าใดๆ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว มิหนำซ้ำยังอาจจะมี

ผลเสีย ต่อสังคมด้วยซ้ำ เนื่องจากการส่งเสริมให้เยาวชนลาออกจากโรงเรียนมัธยมปลายกันมากขึ้น แต่เฮกแมนมองว่าผลวิจัยดังกล่าวเป็นปริศนาที่น่าสนใจมาก เฮกแมนก็เคยมีความเชื่อเหมือนนักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ว่าสติปัญญาเป็นตัวบ่งชี้ที่น่าเชื่อถือที่สุดว่าคนคนหนึ่งจะประสบความสำเร็จหรือไม่ จนกระทั่งเขาได้พบข้อมูลของกลุ่มนักเรียน GED ที่สอบได้คะแนนดีแต่ดูเหมือนว่ากลับไม่ส่งผลเชิงบวกใดๆ เลยในชีวิต

สิ่งที่ไม่ปรากฏในข้อค้นพบนั้น เฮกแมนสรุปว่ามันคือคุณลักษณะทางจิตวิทยาที่นักเรียนจบตามเกณฑ์ใช้ฝ่าฟันเพื่อเรียนให้จบ คุณลักษณะที่ว่า ได้แก่ การใส่ใจในงานที่น่าเบื่อ การรู้จักอดทนรอคอย และการดำเนินตามแผน สิ่งเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนในมหาวิทยาลัย การทำงาน และการใช้ชีวิตต่างๆ ไป เฮกแมนอธิบายไว้ในบทความชิ้นหนึ่งว่า “GED เป็นการทดสอบเพื่อคัดเด็กฉลาดแต่เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อและไม่มีวินัยออกจากเด็กที่เรียนไม่จบ” เขาอธิบายต่อว่า “นักเรียน GED เป็น ‘เด็กฉลาด’ ที่ไม่มีความสามารถในการมองการณ์ไกล ไม่มีความอดทนในงานที่ทำ และไม่รู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม”

อย่างไรก็ดีงานศึกษานักเรียน GED ก็ไม่ได้ให้คำตอบกับเฮกแมนว่า เราจะพัฒนาสิ่งที่เรียกว่าทักษะการเข้าสังคม (soft skills) ให้แก่เด็กๆ ของเราได้หรือไม่ จนกระทั่งเมื่อเกือบ 10 ปีก่อนที่เมืองอิลลินอยส์ (Ypsilanti) ในรัฐมิชิแกน เมื่ออุตสาหกรรมเก่าทางตะวันตกของดีทรอยต์กลางทศวรรษ 1960 ยุคเริ่มต้นของการประกาศสงครามกับความยากจน นักจิตวิทยาเด็กและนักวิจัยการศึกษากลุ่มหนึ่งได้ทำการทดลองที่เมืองนี้ โดยจ้างผู้ปกครองในย่านคนผิวดำที่มีรายได้น้อยและไอคิวต่ำมาสมัครเรียนเตรียมอนุบาลให้ลูกวัย 3-4 ขวบที่โรงเรียนเตรียมอนุบาลแพร์รี (Perry Preschool) จากนั้นมีการสุ่มแบ่งเด็กๆ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เด็กในกลุ่มทดลองทั้งหมดได้เข้าเรียนหลักสูตรคุณภาพของโรงเรียนแพร์รีเป็นเวลา 2 ปี ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุมต้องค้นหาโรงเรียนเอง และมีการติดตามผลเด็กๆ ทั้งสองกลุ่ม ไม่แค่

ปีสองปีเท่านั้นแต่เป็นเวลาหลายสิบปี และยังคงดำเนินอยู่เพื่อติดตามผล
ไปตลอดชีวิต ทุกวันนี้ผู้เข้าร่วมการทดลองอยู่ในวัย 40 กว่า นั่นก็แปลว่า
ผู้วิจัยสามารถติดตามผลการทดลองได้ว่าโรงเรียนเตรียมอนุบาลส่งผล
ต่อวัยผู้ใหญ่อย่างไร

โครงการวิจัยโรงเรียนเตรียมอนุบาลเพอร์รี่ (Perry Preschool Project) โด่งดังในวงการสังคมศาสตร์ และเฮกแมนเองก็ได้ยินงานชิ้นนี้
มาแล้วหลายต่อหลายครั้ง อย่างไรก็ตามก็คิดว่านี่ดูเหมือนจะเป็นการทดลอง
กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ไม่ประสบความสำเร็จ เด็กกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบ
สติปัญญาได้ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเข้าเตรียมอนุบาลและปีสองปีหลัง
จากนั้น แต่เมื่อถึงเกรด 3 คะแนนวัดไอคิวของเด็กกลุ่มทดลองไม่ได้ดีไป
กว่าเด็กกลุ่มควบคุมเลย แต่งานวิจัยนี้ดูมีความหวังมากขึ้นเมื่อเฮกแมน
และคณะนักวิจัยพิจารณาผลลัพธ์ในระยะยาวแล้วพบว่า เด็กโรงเรียนเพอร์รี่
ไม่ได้มีไอคิวเป็นเลิศก็จริง แต่มี *บางอย่าง* ที่สำคัญเกิดขึ้นกับพวกเขาใน
โรงเรียนเตรียมอนุบาล และสิ่งนั้นส่งผลเชิงบวกในชีวิตต่อมาอีกหลายสิบปี
เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมแล้ว นักเรียนโรงเรียนเพอร์รี่เรียนจบระดับ
มัธยมศึกษามากกว่า และมีงานทำตอนอายุ 27 ปี เมื่อพวกเขาอายุ 40 ปี
มีรายได้ประมาณ 25,000 เหรียญสหรัฐต่อปี มีประวัติโดนจับน้อยกว่า
และรับสวัสดิการรัฐน้อยกว่า

เฮกแมนเริ่มชุดคํู้งานวิจัยขึ้นนี้อย่างลงลึกและพบข้อมูลที่ผู้วิจัย
ได้เก็บรวบรวมไว้ในทศวรรษ 1960-1970 แต่ไม่เคยนำมาวิเคราะห์ นั่นคือ
รายงานจากครูประจำชั้นโรงเรียนประถมเพื่อให้คะแนน “พฤติกรรมส่วนบุคคล” และ “พัฒนาการทางสังคม” ของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ในภาคเรียนแรกมีการบันทึกว่านักเรียนแต่ละคนพูดคำหยาบ โทก ขโมย
ของ มาเรียนสาย และขาดเรียนบ่อยแค่ไหน ส่วนภาคเรียนที่ 2 นักเรียน
แต่ละคนจะได้รับการวัดระดับความใฝ่รู้และความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน
ร่วมชั้น หรือที่เฮกแมนเรียกว่า *ทักษะทางพฤติกรรม* เพราะทักษะเหล่านี้
ต่างจากไอคิวโดยสิ้นเชิง หลังจากวิเคราะห์อย่างรอบคอบเป็นเวลา 3 ปี

เฮกแมนและคณะนักวิจัยสามารถยืนยันได้ว่า 2 ใน 3 ของสิ่งที่โรงเรียนแพร์รี่สอนและปลูกฝังนักเรียนนั้นคือปัจจัยทางพฤติกรรมเหล่านั้นเอง ได้แก่ ความใฝ่รู้ การควบคุมตนเอง และความสามารถในการปรับตัวในสังคม

ในอีกด้านหนึ่ง โครงการวิจัยโรงเรียนเตรียมอนุบาลแพร์รี่ก็ผิดแผกแตกต่างไปจากที่ทุกคนเชื่ออย่างสิ้นเชิง นักการศึกษาใจดีที่ก่อตั้งโรงเรียนแห่งนี้ขึ้นในทศวรรษ 1960 เชื่อว่าตนได้สร้างหลักสูตรเพื่อเพิ่มความฉลาดของเด็กๆ จากครอบครัวยากจนอย่างที่คุณคนเชื่อว่านั้นเป็นหนทางช่วยให้เด็กเอาตัวรอดได้ในสังคมอเมริกัน แต่สิ่งที่น่าประหลาดใจประการแรกคือ พวกเขาสร้างหลักสูตรที่ไม่ได้เพิ่มพูนไอคิวในระยะยาวมากนักแต่กลับช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมและทักษะทางสังคม ประการที่ 2 หลักสูตรดังกล่าวได้ผลจริงๆ ทักษะเหล่านั้นรวมถึงนิสัยและพฤติกรรมที่ปลูกฝังมามีคุณค่ามหาศาลต่อเด็กๆ ในเมืองอิลลินอยส์

ระหว่างเขียนหนังสือเล่มนี้ ผมใช้เวลาส่วนใหญ่พูดคุยถกเถียงเรื่องความสำเร็จและทักษะต่างๆ กับนักเศรษฐศาสตร์ นักจิตวิทยา และนักประสาทวิทยา ซึ่งส่วนใหญ่รู้จักกับ เจมส์ เฮกแมน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม แต่งานวิจัยซึ่งเป็นรากฐานไปสู่ชีวิตและการให้ความหมายนั้นแตกต่างจากรายงานที่ผมทำในเวลาเดียวกันที่โรงเรียนรัฐ คลินิกเด็ก และร้านฟาสต์ฟู้ด ผมไปพูดคุยกับคนหนุ่มสาวถึงชีวิตที่เป็นตัวเป็นตนขึ้นมาและฉายภาพออกมาไม่ทางใดก็ทางหนึ่งถึงคำถามที่ซับซ้อนว่า เด็กคนใดบ้างที่ถือว่าประสบความสำเร็จ และประสบความสำเร็จอย่างไร

ตัวอย่างเช่น เคอานา เลอร์มา (Kewauna Lerma) ผมพบเธอในฤดูหนาวปี 2010 เคอานาอาศัยอยู่ในเขตเช่าที่ไซดซ์ของเมืองชิคาโก ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยชิคาโกที่เฮกแมนสอนอยู่ เมื่อ 17 ปีก่อน เคอานาเกิดมาในครอบครัวยากจน เป็นลูกสาวคนที่ 2 แม่ของเคอานาคลอดลูกสาวคนแรกตอนยังอยู่ในวัยเรียน เคอานามีชีวิตวัยเด็กที่ระหกระเหิน

เมื่อยังแบเบาะแม่ย้ายครอบครัวไปอยู่รัฐมิสซิสซิปปี แล้วก็ย้ายไปรัฐมินนิโซตา ก่อนจะย้ายกลับมาที่เมืองชิคาโก ขึ้นอยู่กับว่าช่วงนั้นแม่คบอยู่กับใครหรือจะหนีปัญหาไปที่ไหน ในช่วงที่ลำบากมากๆ ครอบครัวต้องซุกหัวนอนตามเพิง หรือขออาศัยนอนบนโซฟาตามบ้านเพื่อนคนนั้นที่คนนี้ที่ บางครั้งคุณยายทวดของเคอวนาก็รับหลานมาเลี้ยงดูเพื่อให้แม่ไปสะสางปัญหาที่ตัวเองก่อไว้

“หนูไม่มี *ครอบครัว* ที่เป็นครอบครัวจริงๆ” เคอวนาบอกผมตั้งแต่ครั้งแรกที่เจอกันช่วงกลางฤดูหนาวอันโหดร้ายของชิคาโก เรานั่งคุยกันในร้านกาแฟย่านเคนนูด กระจกฝ้ามัวไปหมด เคอวนาเป็นเด็กสาวผิวสีเข้ม ผมดำตรง ดวงตากลมโตบ่งบอกถึงความอ่อนโยน เธอนั่งหลังตรง สองมือประกอด้วยซ็อกโกแลตร้อนไว้ให้มืออุ่น “หนูเร่ร่อนไปเรื่อย ๆ ไม่มีพ่อ บางทีก็อยู่กับยาย มันยุ่งเหยิงและทะเลาะไปหมด”

เคอวนาเล่าให้ฟังว่า เธอเกลียดการไปโรงเรียน เธอไม่เคยอ่านหนังสือได้แตกฉาน และยังล้มลุกคลุกคลานปีแล้วปีเล่า สมัยประถมมีปัญหาความประพฤติ ทั้งมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง โดดเรียน และก้าวร้าวครูตอนเกรด 6 เธออาศัยอยู่นอกเมืองมินนีแอโพลิส เธอโดนตักเตือนเรื่องพฤติกรรมไม่เหมาะสมถึง 72 ครั้งภายในครึ่งปี ถูกส่งไปเรียนร่วมชั้นกับเด็กที่เรียนไม่ทันเพื่อน เธอเกลียดห้องเรียนนี้ด้วยเช่นกัน มีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนจนโดนไล่ออกจากโรงเรียนก่อนจบภาคการศึกษาไม่กี่สัปดาห์

ผมติดตามรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก ๆ ที่โตมาในครอบครัวยากจนหลายปีก่อนรู้จักกับเคอวนา และผมก็ได้ฟังเรื่องราวทำนองนี้มานับครั้งไม่ถ้วน ตั้งแต่ละครครอบครัวจะมีปัญหาตลกทุกซีได้ยากไม่เหมือนกัน แต่ครอบครัวที่ถูกความยากจนกัดกินรุ่มแล้วรุ่มเล่า่นั้นมีรูปแบบที่ตายตัวจนน่าเศร้า เป็นวัฏจักรไม่รู้จบ เริ่มจากพ่อแม่ปล่อยปละละเลย เข้าเรียนในโรงเรียนด้วยคุณภาพ และจบลงด้วยการตัดสินใจผิดพลาดครั้งใหญ่ ผมรู้ทันทีว่าชีวิตของเคอวนาจะลงเอยอย่างไร เด็กสาวที่มีผลเป็นในชีวิตไม่ว่าจะฝืดแค่ไหนก็มักจะเลิกเรียนกลางคันเพราะตั้งท้องในวัยเรียน

จากนั้นก็ต้อปากกัดตีนถีบเลี้ยงลูกเอง รู้ตัวอีกทีลูกๆ ก็เผชิญชะตาชีวิต
ดิ่งลงเหวแบบเดียวกัน

แต่เขื่อนาเลือกทางเดินชีวิตต่างออกไป ไม่ก็สัปดาห์ก่อนขึ้น
ปีสองในโรงเรียนมัธยมปลาย เขื่อนาถูกจับครั้งแรกในข้อหาต่อสู้อัดขวาง
เจ้าพนักงาน แม่ขอคุยกับเธอ คราวนี้แม่เอาจริงเพราะคุณยายทวดมา
นั่งคุยด้วย ท่านเป็นผู้ใหญ่คนเดียวในครอบครัวที่เขื่อนาเคารพ แม่พูด
ประโยคหนึ่งทีบีบคั้นหัวใจคนเป็นพ่อเป็นแม่ที่สุด “แม่ไม่ยอมให้หนูต้อง
มีชีวิตเหมือนแม่” ทั้งสามคนนั่งคุยกันหลายชั่วโมงถึงเรื่องอดีต อนาคต
รวมถึงความลับที่ปิดบังมานาน แม่ของเขื่อนาค้นเคยกับเส้นทางที่
เขื่อนาเดินอยู่เป็นอย่างดี แม่เองก็ถูกไล่ออกจากโรงเรียนตอนเป็นวัยรุ่น
เหมือนกัน และก็เคยถูกจับเพราะทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่แม่บอกว่า
เขื่อนาสามารถเปลี่ยนแปลงอนาคตไม่ให้ซ้ำรอยแม่ได้ ถ้าไม่ตั้งท้องใน
วัยเรียนและได้เรียนต่อมหาวิทยาลัย จะได้มีหน้าที่การงานดี ๆ ไม่ต้อง
มีชีวิตเหมือนแม่

แม่ของเขื่อนาร้องไห้ร้องให้ตลอดเวลาที่คุยกัน แต่เขื่อนาไม่มี
น้ำตาสักหยด เธอได้แต่ฟังอย่างเดียว ไม่รู้ว่าจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร ไม่รู้
ด้วยซ้ำว่าเธอจะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ไหม หรือแม้กระทั่งตัวเธออยาก
เปลี่ยนแปลงหรือเปล่า แต่พอกลับไปโรงเรียน เขื่อนาก็ตั้งใจเรียนมาก
ขึ้น ตอนอยู่ปีหนึ่ง เธอเฮ้ไหนเฮ้นกับเพื่อนๆ เด็กสาวจับกลุ่ม เด็กหนุ่ม
เสพยา ใครต่อใครก็โดดเรียน แต่ตอนนี้เธอเริ่มปลีกตัวจากเพื่อนเกเรพวก
นั้น เริ่มอยู่คนเดียวมากขึ้น ทำการบ้าน และครุ่นคิดถึงอนาคต พอปีสอง
กลางเทอม เกรดเฉลี่ยของเธอเพิ่มขึ้นเป็น 3.4 จาก 1.8 สมัยจบปีหนึ่ง

เดือนกุมภาพันธ์ปีนั้น ครูสอนภาษาอังกฤษแนะนำให้เขื่อนา
สมัครเรียนหลักสูตรเตรียมความพร้อมเข้ามหาวิทยาลัย 3 ปี ซึ่งเป็น
หลักสูตรใหม่ของโรงเรียน เขื่อนาสมัครเข้าไปและผ่านการคัดเลือก
หลักสูตรนี้ทำให้เธอต้องเรียนหนักกว่าเดิม ตอนผมพบเธอ เธอเรียนอยู่
ปีสามกลางเทอม ได้เกรดเฉลี่ยสะสม 4.2 และกำลังคิดไม่ตกว่าจะสมัคร

เข้ามหาวิทยาลัยไหนดี

แล้วมันเกิดอะไรขึ้น? ใครได้พบเขื่อนนาในวันแรกที่เธอขึ้นปีสอง คงคิดว่าเธอไม่มีทางประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน โชตาชีวิตของเธอ ถูกปิดตาย แต่ตอนนี้บางอย่างในตัวเธอเปลี่ยนไปแล้ว จะเป็นเพราะการคุยกับแม่ครั้งนั้น หรืออิทธิพลที่ดีจากคุณยายทวดที่เธอเคารพ หรือการส่งเสริมจากครูสอนภาษาอังกฤษที่ไม่อาจรู้ได้ หรือแท้จริงแล้วบางอย่างในตัวเธอผลักดันให้เธอฝ่าฟันสู่ความสำเร็จ ถึงแม้จะถูกรุมล้อมด้วยอุปสรรครอบด้านในปัจจุบันและความผิดพลาดในอดีตก็ตาม

...

คำถามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคำถามหนึ่งของมนุษยชาติคือ ประสบการณ์ วัยเด็กส่งผลให้เรากลายเป็นผู้ใหญ่เช่นทุกวันนี้ได้อย่างไร ทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของนวนิยาย ชีวิตประวัติ และบันทึกความทรงจำอีกนับไม่ถ้วน รวมถึงหัวข้อตำราปรัชญาและจิตวิทยาหลายร้อยปี บางครั้งประสบการณ์หรือกระบวนการเติบโตของมนุษย์ก็คาดการณ์ได้และเป็นไปโดยอัตโนมัติ แต่บางครั้งก็ไม่มีแบบแผนตายตัวและเปลี่ยนแปลงกะทันหัน เราทุกคนเคยได้พบผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงที่มีวัยเด็กคอยกักขังชะตาชีวิตและอนาคตไว้ แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็เคยได้เจอผู้ใหญ่อีกหลายคนที่กำลังก้าวข้ามวัยเยาว์อันโหดร้ายมาได้ราวกับปาฏิหาริย์

ที่ผ่านมาไม่เคยมีใครสนใจจะใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์อย่าง การทดลองและการวิเคราะห์มาค้นหาความลึกซึ้งในวัยเยาว์อย่างจริงจัง หรือสืบเสาะว่าประสบการณ์ในช่วงแรกๆ ของชีวิตเราเชื่อมโยงกับวัยผู้ใหญ่อย่างไร แต่ความพยายามของนักวิจัยรุ่นใหม่กำลังพลิกอนาคต สมมติฐานเบื้องต้นหลังงานวิจัยชิ้นนี้เรียบง่ายแต่ออกจะสุดโต่งอยู่สักหน่อย คือ เราแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ตกเพราะที่ผ่านมารวมองหาทางออกผิดฝาผิดตัว ถ้าเราอยากเพิ่มโอกาสให้เด็กๆ ทุกคนโดยเฉพาะเด็กยากจน เราต้องทำความเข้าใจผู้ใหญ่ในรูปแบบใหม่เสียก่อน โดยเริ่มจากการตั้งคำถาม

พื้นฐานว่าพ่อแม่มีอิทธิพลกับลูกอย่างไรบ้าง ทักษะของมนุษย์นั้นพัฒนาขึ้นมาอย่างไร และลักษณะนิสัยของมนุษย์เกิดขึ้นมาอย่างไร

หัวใจของหนังสือเล่มนี้คือความพยายามครั้งยิ่งใหญ่ที่สันตะเทือนหลายวงการเพื่อคลี่คลายความลึกลับค้างคาใจว่าใครบ้างที่ประสบความสำเร็จ และใครบ้างที่ล้มเหลว ทำไมเด็กบางคนรุ่ง แต่บางคนร่วง และเราจะทำอะไรได้บ้างเพื่อนำทางเด็กคนหนึ่งหรือเด็กทั้งรุ่นให้ไกลห่างจากความล้มเหลว และใกล้ความสำเร็จแค่เอื้อม

